

**College financieel toezicht
Bonaire, Sint Eustatius en
Saba**

Aan
De voorzitter van het bestuurscollege van het openbaar lichaam Bonaire

Adres kantoor Curaçao
De Rouvilleweg 39
Willemstad, Curaçao
Telefoon (+5999) 4619081
Telefax (+5999) 4619088

Adres kantoor Sint Maarten
Convent Building 26
Frontstreet, P.O. Box 686
Philipsburg, Sint Maarten
Telefoon (+1721) 5430331
Telefax (+1721) 5430379

Contactpersoon
Koen Willems
Datum
14 juli 2015
Ons kenmerk
Cft 201500135
Pagina
1/5

Telefoonnummer
+5999 4619081
E-mail
info@cft.cw
Uw kenmerk

E-mail info@cft.cw
Internet www.cft.cw

Bijlagen

-

Onderwerp
Reactie op de jaarrekening 2014 van het openbaar lichaam Bonaire

Geachte heer Rijna,

Op 23 juni 2015 heeft de eilandsraad de jaarrekening 2014 vastgesteld. Middels dit schrijven reageert het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft) hierop. De door de eilandsraad vastgestelde jaarrekening 2014 en de bijbehorende stukken van de accountant worden door het Cft via een separate brief aangeboden aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (minister van BZK). Het Cft complimenteert het openbaar lichaam Bonaire (OLB) met het aanbieden van de vastgestelde jaarrekening 2014 aan het Cft, binnen de in de WetFinBES hiervoor gestelde deadline. Hierbij merkt het Cft op dat het tijdig indienen van de jaarrekening 2014 geleid heeft tot vertraging in andere op te leveren rapportages met betrekking tot het huidige begrotingsjaar.

Toets

Het Cft beoordeelt of sprake is van een tekort op de gewone dienst respectievelijk de kapitaaldienst. Aangezien de kapitaaldienst feitelijk niet meer bestaat wordt hiermee het overzicht van investeringen bedoeld en de wijze waarop financiering plaatsvindt. Tevens wordt getoetst of aan de rentelastnorm is voldaan. Daarnaast heeft het Cft de jaarrekening beoordeeld op mogelijke aandachtspunten voor toekomstige begrotingsjaren. De controleverklaring en het rapport van bevindingen van de externe accountant worden vanwege het verbetertraject financieel beheer eveneens door het Cft bij de beoordeling betrokken. Hiermee geeft het Cft invulling aan artikel 31 lid 3 en 34 lid 4 en lid 8 van de Wet finBES.

Conclusies

Op basis van de beoordeling van de jaarrekening 2014, de bijbehorende controleverklaring en het rapport van bevindingen van de accountant komt het Cft tot de volgende conclusies:

- De jaarrekening 2014 kent een oordeelonthouding voor zowel het getrouw beeld als de rechtmatigheid. De grondslag voor de oordeelonthouding m.b.t. het getrouw beeld ligt in het hoge percentage aan kwantificeerbare onzekerheden. Door de accountant wordt meer dan USD 25,2 mln. als onzekerheid aangemerkt en dit ligt ver boven de goedkeuringstolerantie. Daarnaast is er sprake van onvoldoende interne controle en overige beheersmaatregelen om tot een oordeel m.b.t. getrouwheid van de jaarrekening te kunnen komen.
- De grondslag voor de oordeelonthouding m.b.t. de rechtmatigheid is het ontbreken van organisatorische maatregelen die de rechtmatigheid moeten borgen.
- Uit de jaarrekening blijkt een positief resultaat van ongeveer USD 8,1 mln.
- Evenals in het voorgaande jaar zijn ook in 2014 veel kosten ten onrechte geboekt op de exploitatie. Vervolgens is geconstateerd dat het in veel gevallen om investeringen ging waardoor deze uitgaven zijn overgeheveld naar de kapitaaldienst en niet meer ten laste van de gewone dienst zijn gebracht. Dit verklaart deels het hoge rekeningresultaat.
- Een andere reden voor het ontstane resultaat, doch van mindere omvang, is het niet opmaken van de beschikbare budgetten.
- De beschikbare liquide middelen ultimo 2014 bedragen USD 8,1 mln. De overlopende passiva ultimo 2014 bedragen circa USD 8 mln. Dit betekent dat nagenoeg alle beschikbare liquide middelen nodig zijn om de overlopende passiva, i.e. de geormerkte projectgelden, te kunnen dekken. Het Cft heeft reeds met u gedeeld dat zij deze situatie zorgelijk vindt.
- Een ander aandachtspunt is het aantal rekeningen dat onderdeel uitmaakt van de liquide middelen. Een aantal rekeningen lijkt niet actief te worden gebruikt en zou dus opgeheven kunnen worden. Het Cft heeft u hier al eerder op gewezen.
- Uit het rapport van bevindingen blijkt dat het OLB nog steeds geen volledige registratie van bezittingen heeft. De bezittingen zijn nog niet volledig geïnventariseerd en geregistreerd. Het Cft vindt dit een kwalijke zaak aangezien de eerste inventarisaties al in 2010 van start zijn gegaan. Het openbaar lichaam dient op korte termijn maatregelen te nemen om een adequate registratie mogelijk te maken.
- Tijdens het opmaken van de balans was voor slechts één vennootschap, te weten WEB N.V. (Water- en Energiebedrijf Bonaire) de jaarrekening over 2014 in definitieve vorm beschikbaar. Hierdoor kan het totale eigen vermogen van de overheidsdeelnemingen (waarde van de deelnemingen) dus niet worden vastgesteld.
- Hoewel het OLB meermaals heeft aangegeven dat het probeert het financieel beheer te verbeteren, constateert het Cft dat de problematiek van de jaarrekening 2013 ook in 2014 nog steeds actueel is.

Toelichting

Naar aanleiding van de beoordeling van de jaarrekening 2014 en de bijbehorende controleverklaring en het rapport van bevindingen zijn er een aantal zaken die het Cft nader toe wil lichten, te weten liquiditeit, de overheidsdeelnemingen en collectieve sector en het financieel beheer.

Liquiditeit

In de jaarrekening wordt geconstateerd dat de liquiditeitspositie positief is beïnvloed door een aantal factoren, waaronder het vooruitontvangen van bijzondere uitkeringen die vanaf 2015 tot besteding komen. Deze zijn onder de post "overlopende passiva" opgenomen op de balans. Bij het bepalen van de vrij beschikbare liquide middelen dient derhalve rekening gehouden te worden met deze balanspost. De overlopende passiva dienen namelijk met liquide middelen gefinancierd te worden, en aangezien het hier geormerkte gelden betreft dienen deze in mindering te worden gebracht op de beschikbare liquide middelen. Uit de jaarrekening 2014 blijkt dat de overlopende passiva circa USD 8 mln. bedragen en de liquide middelen USD 8,1 mln. De vrij beschikbare liquide middelen zouden op basis van deze berekening dus ongeveer USD 0,1 mln. bedragen. Het Cft heeft met u haar zorgen geuit met betrekking tot deze situatie.

Daarnaast wordt in de jaarrekening aangegeven dat voor de periode 2012-2014 nacalculaties zijn gedaan door de Belastingdienst Caribisch Nederland (BC/N) met betrekking tot de afdrachten van diverse middelen. Dit heeft geresulteerd in additionele ontvangsten van ongeveer USD 1,0 mln. waarvan recentelijk is bevestigd dat deze in het tweede kwartaal van 2015 zijn ontvangen. Hoewel dit de liquiditeitspositie ten goede komt heeft het Cft te kennen gegeven de liquiditeitsontwikkeling van het OLB nauwgezet te willen volgen en u om die reden verzocht maandelijks de actuele, met uw openbaar lichaam afgestemde, liquiditeitsgegevens aan te leveren. Deze gegevens dienen ook te voorzien in een liquiditeitsprognose welke de liquiditeitsstand per maand in kaart brengt.

Overheidsdeelnemingen

De jaarrekening bevat een overzicht van het eigen vermogen (waarde) van de overheidsvennootschappen. Hieruit blijkt dat voor drie van de vijf overheidsdeelnemingen, waaronder Bonaire Holding Maatschappij (BHM), het eigen vermogen voor het laatst is vastgesteld ultimo 2013. Het Water- en Energiebedrijf Bonaire (WEB N.V.) heeft wel een vastgesteld eigen vermogen ultimo 2014, van circa USD 4,6 mln. Voor boekjaar 2014 heeft de accountant van BHM aangegeven dat voor een vijftal bedrijven de controles van de jaarrekening momenteel worden uitgevoerd en dus nog niet zijn opgeleverd.

De accountant wijst u erop dat afspraken met alle deelnemingen dienen te worden gemaakt met betrekking tot het tijdig opleveren van hun jaarrekeningen zodat ook tijdig de jaarrekening van het OLB kan worden opgesteld met actuele cijfers. De accountant geeft hierbij aan dat het tijdig verzamelen van deze gegevens behoort tot de controletaak van het OLB ten aanzien van haar overheid-N.V.'s en gelieerde stichtingen en instellingen.

Collectieve sector

De collectieve sector van Bonaire kent 11 deelnemingen en instellingen. Een aantal overheidsdeelnemingen behoort tot de collectieve sector maar daarnaast zijn er nog andere instellingen en deelnemingen. Actuele cijfers van de collectieve sector zijn nodig om de rentelastnorm van Bonaire te kunnen bepalen en een eventuele overschrijding hiervan. Tot op heden is van geen enkele collectieve sector entiteit informatie beschikbaar om de rentelastnorm te bepalen.

In de jaarrekening staat dat de liquidatie danwel afwikkeling van bepaalde (slapende) onderdelen van de collectieve sector, i.e. vennootschappen en stichtingen welke conform het CBS deel uitmaken van de collectieve sector, geen prioriteit heeft, met uitzondering van Fundashon Fondo di Kaminda Bonaire (FFKB) en Fundashon Finansiamentu di Estudio di Bonaire (FINEB). Daarnaast wordt aangegeven dat er geen risico's voor het OLB zijn voor wat betreft de financiële posities van collectieve sector entiteiten. Het Cft deelt dit standpunt echter niet. De Tourism Corporation Bonaire (TCB) kent bijvoorbeeld al enkele jaren een negatief resultaat welke door het BHM opgevangen dient te worden. Daarnaast vindt het Cft de financiële situatie van Bonaire International Airport (BIA) zorgwekkend. Zonder ingrijpen is de prognose dat de verliezen jaarlijks oplopen en op den duur tot een groot risico voor de overheidsbegroting zullen leiden.

Financieel Beheer

Tot slot behoeft het financieel beheer de nodige aandacht en toelichting. Het Cft constateert dat enkele stappen worden gezet op dit vlak. Zo is in november 2014 de verplichtingenadministratie geactiveerd. Hiermee kan een belangrijke stap worden gezet richting de beheersbaarheid van de uitputting van de begroting. Daarnaast heeft u de vastgestelde jaarrekening 2014 tijdig opgeleverd volgens de tijdlijnen zoals deze zijn vastgelegd in de Wet FinBES.

Het Cft is van mening dat, ondanks enkele verbeteringen, de voortgang op het gebied van financieel beheer niet optimaal is. Het aantal verbeterpunten dat in de jaarrekening wordt benoemd is beperkt en soms weinig concreet. Daarnaast blijkt, mede uit de bevindingen van de accountant, dat veel problematiek op het gebied van financieel beheer in 2013 nog steeds actueel is in 2014. Het BC heeft richting het Cft aangegeven ter verbetering van het financieel beheer een extern traject in te willen zetten. Het Cft wil over de voortgang hiervan daarom periodiek met u in overleg treden.

Mocht u behoefte hebben aan een toelichting op dit schrijven dan is het Cft gaarne bereid die te geven.

Hoogachtend,
De voorzitter van het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba

prof.dr. A.F.P. Bakker

Kenmerk
Cft 201500135
Blad
5/5

Deze brief is in afschrift verstuurd aan:
De eilandsraad van het openbaar lichaam Bonaire
De gedeputeerde van Financiën van het openbaar lichaam Bonaire
Het hoofd Financiën van het openbaar lichaam Bonaire